

جریدہ علیہ

مشجعت جلید اسلامیک جریڈہ رسمہ سید

جمادی الاخرہ سنہ ۱۳۴۰

عدد ۷۲

شمذیلک آیدہ بر نشر اولنور

برنجی سنہ

اسلام منفيكر لري

۱

ابو حامد محمد غزالي

۱۹

غزالي جديد:

غزالي زمانه قدر تصوفك پيروي صفحات — تصوف عين شريعتك بر فرعي ،
شوقدر كه زنده سي ، لبي در . تصوف كتاب وسنت ايله مشيد ومقيد در . حظوظ نفسانيه دن
آزاده اوله رق احكام جليله شريعت مطهره ايتدا ايتمهك نتيجه سيدر .

تصوفك اساسي زخارف دن يادن اعراض ، ناسك ميل ايده كلدكاري مناصب ولدان
دنيويه دن اتقا ايله خلقدن عزالت ، حقه توجه وانا به ، عبادات و طاعات باري به مواظبتدر .

طاعات مانا بچند بهر نعيم بهشت بنده نه باخواجه كرد اينهمه بيع و شرا

بندكي من دروغ ، زندكي من وبال جز مرصات ترا كر بكنم ابتقا [۱]

فيضي هندی

تصوف سعادت ابديه نائل اولمق ايچون نفوسي تطهير ، اخلاقي تصفيه ، ظاهر و باطني
تعمير ، صورت و سیرتی تزكيه حالاتندن باحث بر علمدر .

تصوف حق ايله صدق ، خلق ايله حسن خلقدر ؛ سنت وعزيمق کمال التزام ايله برابر
عبوديتده دوام ، بدعتدن اجتناب تامدر .

تصوف حواس ظاهره دي جوارح باطنه ايله برابر شريعت مطهره نك شاهد اولمديني
بريره توجه و خروچدن صيانتدر ، سيد المرسلين صلى الله عليه وسلم افندمن حضرت تليرينه
متابعته صدق و اخلاص تامدر . تصوف بوتون رزائلدن متبري ، بتون فضائل ايله متحلي
اولمقدر ؛ ملك الملوكة سير وسلوكده هيچ برآن فتور كستور ميوب دائم جد واجتهادده
بولونمق ، نفسي طاعت باريدن باشقه برشيده اضاعه ايتمه دن صاقنمقد در .

[۱] بزم طاعتن نه زمانه قدر نعيم جنت مقصديله اوله جقدر ؟ قول افنديسيه بويله آليش و بریش
ايتمه مشدر . اكر رضاء باريدن بشقه بر طلبم وار ايسه قولنم يالان ، حياتم وبالدر .

تصوف مکلف اولدینی عمله انهماک ایله شو عملک ثمره سنی ریا و عجب کی عملی معلول
ومدخل قیله حق احوال دن قاچمقدر .

تصوف کتاب وسفته متابعتک نتیجه سی اوله رق اولیاء اللهک قلوبنده لمعان ایدن ،
غیت کندوسنه عیان اولان بر نور عرفاندر ؛ قوه ارادیه یی تقویه ، قلبی تصفیه ایله
حقیقه اطلاعدر .

ذره از نور خود کل جواهر بخش

ناپزیر داز آن دیده جانم ضیا - فیضی هندی - [۱]

تصوف سر تقوادر ؛ جناب حقک ، نفوسی کدورات وشهو اتدن تخلیصی ، تمامیه
تهذیبی در ؛ تصوف اعتراضدن اعراضدر . کندوسنه ملایم اولمیان مقدرات جاریه اعتراض
ایتمامکدر . مجاهدات ایله اعمال ومقاصد صافی ، صدور منشرح ، قلوب بادی غفلت
وشغل اولان شیلردن سالم اولمقدر .

تصوف جناب حقک ، سنی سندن امانه سی ، کندوسیه احیاسی در که عیدک نفسنده احساس
قیه سی قالمق ، عبد ماسو ادن فارغ وذاهل اولوب حق ایله باقی اولمقدر . اکمل درجات بودر .
تصوف حق ماسوایه ، حق کندی نفسنده ایشار وترجیح در . تصوف وحدانی الذات
اولوب هیچ برکیمه یی ، هیچ برکیمه ده آنی قبول ایتمامکدر که وحدانی اولان ذات
آنحق الله ایله مشغول اولورده ماسو ادن تمامیه اعراض ایدر ، آرتق کندوسیه خلق آره سنده
هیچ بر مناسبت قالماز ، آنی هیچ برکیمه قبول ایتمز ؛ انک هیچ برمائی اولمامغله اوده
هیچ برکیمه یی قبول ایتمز .

واذا صفاک من زمانک واحد نعم الصدیق وعش بذاک الواحد [۲]

وحدانی اولان ذات لسان حال ایله شونی سویلر :

حقه دون ، ماسو ادن دون ، حقوق و داد قازان که قوللردن امین اوله سین .

فلیت الذی بینی و بینک عامر و بینی بین العالمین خراب
اذ اصح مک الود فالکل هین وکل الذی فوق التراب تراب [۳]

[۱] بر ذره کندی نور گدن کل جواهر باغشلا ده آندن دیده روح ضیادار اولسون .
[۲] زمانکدن ، بری سنک ایچون صافی وخالص اولورایسه اونه کوزل صدیق در ، او بر صدیق ایله یشاه
[۳] نه اولیدی ! بنم ایله سنک آراک معور ، بنم ایله عوالمک آراسی خراب اولیدی .
بر کره سندن مودت صبیح اولدی آرتق هر شی قولای اولور . فوق التراب اولانلرک هپسی
تراب اولور .

ایشته بوده صوفی نك اعلاى احوالدر .

تصوفك برنجی درجه سی زهددر كه دنیانك مالندن ، جاهدن ، رفعتندن ، منصبندن یوز چویرمكدر؛ الله ایله غنی، الله ایله عزیز اولوب فقیر و ذلیل صورتند اولمق ، اولیاء الله عندنده مشهور اولوب ناس آره سنده مختفی اولمقدر . خلاصه هر نه كه حق ایله اشتغاله مانع ایسه اكافلبنده بر محل بر اقامقدر . ایشته صوفی صادق علامتی بودر كه قلبی انجق مولاسنی قبول ایدر ، مولاسنی ایله اشتغاله مانع اولان هیچ بر شیئه باعلاماز .

تصوف هر دائم اعمال و اخلاق و احوالندن ، عند باریده، اولی اولان هانکیسی ایسه انكه مشغول اولمق در .

تصوف تقرب و مناجات لذاتی سببی ایله حاصل اولان برنار اشتیاقدر ، بر برق محرقددر . تصوف کونی، مشهود اولان بو عالمی رؤیتدن بری اولمقدر كه قلب کوندن مكوته توجه ایتمكه آرتق آنده ماسوايه التفاته بر محل قالماز . جناب حق آنی استحسان ، میل و محبت رؤیتلرندن مبتدی قیلار ؛ یوقسه علم رؤیتی باقی قالیر .

تصوف الله افتقاره تمسك ، مالك اولدینی شیئی بذل و ایثار ، تسلیم و تقویض در . تصوف مراقبه احوال ، لزوم ادبدر . چونكه سالک یا مبتدی و یا منتهی اولور ، مبتدی اعمالی، یولیه اولمسی ایچون مراقبه ایدر؛ منتهی نك ایشی کوچی حقك ، قلبنده انشا ایتدیکی طرب ، محبت و شوق کی احوال قلبیه یی مراقبه دن عبارت اولغله دائم جناب حقه قارشو کرکی کی مؤدب اولور .

مبتدی و منتهی کرم هوایت ولی مبتدیان هرزه کو ، منتهیان ژارخا (۱)
فیضی هندی

تصوف حقه انقیاددر ، حق سرعتله قبول ، حقه رجوعدر . تصوف اسقاط جاه ، دنیا و آخرتده سواد وجهدر . یعنی دارینده حاجتلرینك مردود اولمسی در كه مولاسندن بشقه بر حظ و نصیبی قالماز .

تصوف اوویه بر حالدر كه انكه معالم انسانیه مضمحل اولور . چونكه استغراق ایله نه نفوس بشریه نك مجبول اولدینی شیلر قالیر ، نه بالذات کندوسی قالیر ، هیچ برشی قالماز .

ترك دنیا ، ترك عقی ، ترك هستی ، ترك ترك (۲)

(۱) مبتدی ده ، منتهی ده سنك محبتكه آتشی در ؛ فقط مبتدیلر هرزه ، منتهیلر باطل سویلر .

(۲) دنیایده ترك ، عقبایده ترك ، وارانیده ترك ، ترکیده ترك .

عارف اولدر بیلیمه دنیا وما فیها ندر ؟

تصوف مراد باری اوغورنده بتون مرادلاندن فانی و ذاهل اولوب رضاء باریده متمکن اولمقدرد، نفسی اللهک اراده ایتدیکی شیئه صالیویرمکدر، ماسوایه علاقه ایتمکسزین بتون اعمالده، اخلاقده، افعالده الله ایله اولمقدرد.

تصوف مولاسنک، حییی قپوسنه انمه سیدر؛ یعنی طاعته ملازمت، عبادته مواظبتدر؛ کندوسنه قنور واقع اولور ایسه ازاله سنه صرف همتدر.

تصوف بلاهم الله ایله جلوس در. چونکه زهدی، توکلی، رضاسی قوی اولان ذات امر دنیا و آخرت قیدنده اولمیهرق الله ایله برابر اولور.

دوست نزدیکتر از من بمن است وین عجبرکه من ازوی دورم (۱)

آرتق انسانده ماسوایه قارشو احساس خاصه سی قالیوب حق ایله حضور دائم اولور. تصوف مائده کرم الهی به حاضر اولوب صدور منشرح، ماسوادن علاقه منقطع اولوق؛ سالک هر هانکی بر مقامه واصل اولور ایسه کندوسنه لسان حال ایله «مطلوبکنز اوکده در» دینلمک حالتی در. چونکه کالات بارییه، فیض سبجانییه نهایت یوقدر. تصوف مجاهده دائمه در. چونکه نفس ایله مصالحه یوقدر. رزائلدن تخلی، فضائل ایله تحلی خصوصنده بر آن نفسدن غافل بولونماق، اخلاق دنیهدن اخلاق مرضیهیه انتقال ایچون نفسه قارشو جبر و قهرده بولونماق لابد ولازمدر.

تصوف حضور قلب ایله کرک لسانا، کرک قلباً ذکر الله در: قلبی تحریک ایدن سماع صحیحندن حاصل اولان وجد (زیاده اشواق) صحیحدر، هر عملده، هر حالده، هر مقامده سنت سینهیه اتباعدر. ایشه بو اوچ وصف کندوسنده حاصل اولان ذات صوفی صادقدر.

علم التصوف علم ليس يعرفه الا اخو فطنة بالحق معروف
وليس يعرفه من ليس يشهده وكيف يشهد ضوء الشمس مكفوف [۲]

* *

صوفی ارض کیدر: آکا نه قدر قبیح یعنی نفسه نامالیم؛ ماله، اولادینه، امثاله مولم اولان شیئر واریسه آتیلیر؛ آندن نه قدر ملیح یعنی قضایه رضا، عفو و صفح و امثالی (۱) دوست بکا بتندن دها یاقیندر، حالبوکه بن اوندن اوزاغم. ایشه بو خصوص بک زیاده عجیبدرد.

(۲) علم تصوف اولیله بر علمدرکه انی آنجیق فطین، معروف بالحق اولان بیلیر. یوخسه انی شهوده نائل اولیان بیلیمز، اعمی فصل اولورده ضیای شمسی مشاهده ایدر؟ جنید دائم بوشعری انشاد ایدر ایدی.

نه وارایسه هپسی بیتر . یاخود ابرار و نجار آکا باصار ، اوده غایت متحمل اولور . خلقه نفی چوق اولور .

صوفی بلوط کیدر : هر شیئی کولکه لندیرر .

صوفی قطره کیدر : هر شیئی آقیدیرر .

صوفی اهل تعارفدر : ظهوردن اول ظهورده ، تعارف مسبقدر .

صوفی نك ظاهری خلق ، باطنی حق ایچوندر . ؛ ظاهرینه اهتمام ایدن صوفی نك باطنی خرابدر ، خلق عنسدنده نقصدن قورفارق ظاهرینك اصلاح و تربیی ایله اشتغال قلبك معمور اولمדיغنه دلالت ایدر . چونكه الله ایله اشتغال ایدن ذات خلقه ملتفت اولماز ، خلقه التفات ایدن کیمسه نك قصدی ، دردی خلقه کویسترش اولور ، خلق انی ثنا ایدر ؛ بویله جه باطنی کمال تقوادن ، مراقبه خدادن خالی اولور ، خراب اولور .

صوفی نفسی رضاء باری اوغورنده فدا ایتمکه الله یولنده قتل اولنور ایسه دمفی هدر عد ایدر . صوفی دمفی ده ، مالتی ده معصوم کورمز ، چونکه نه مالی ، نه حانی نفسنه تمليك طریق ایله اضافه ایتمز ، ومالا بدنا اصلا خسیس اولمز . نته کیم «اقبیح من کل قبیح صوفی شحیح [۱]» دیمشدر .

عارف مشیر علی الله ، مستقیم مشیر علی الله در . چونکه عارف کندی نفسندن تخاصدن صوکره دائم مولاسنه نظر ایدر ، دائم مولاسیله مشغول اولور . قلبنده پارلایان نورک تزییدی ، فکرینه سنوح ایدن وارداتک تکرری واسطه سیله اللهدن اشارت ایدر .

مستقیم ایسه آنجق نفسی استقامته ، عادات ذمیمه سندن خلاصه ، تقصیردن طولانی ندامته چویرمک اوغورنده جناب فیاضدن استعانه قصد ایدر ، هر قاب کندیسنده غالب اولان شیئه اشارت ایدر ؛ لسانی انی افاده ایدر ، اللهک ، سرأینه تودیعی ایتدیکی شیئه ترجمان اولور . دأب وعادتی الله ایله اشتغال ، اللهه نظرندن عبارت اولان صوفی عارفدر ، اللهدن مشیردر ؛ تدبیر نفس قیدنده بولنان صوفی ده مستقیمدر ، اللهه مشیردر . نته کیم «عارف مسک وغیر قوقلادیر ، زاهد سرکه وخردل چکدیرر» دیرلر .

چونکه عارفک اکثریا اشارتی نائل اولدیغی الطافدر . نفس انک سوزیله حق اولان احوالی استماع ایدرک منشرح اولور ، عادتا مسک وغیر رایحه سی استشمام ایدر . زاهد اکثریا

نفس آفتانیدن ، سوء عادتندن تخلص ایچون مجاهده دن بحث ایدر، بوایه نفسه الم ویررم .
عادتنبورننه سرکه وخردل چکدیرر، بوکا مبنی عارف مقام بسطده، زاهد مقام قبضده در .
صوفی قلبنه ذکراالله غلبه ایتمکه الله ایله اشتغالی کامل اولور . آرتق حقه متصل ،
خلقدن منفصل اولور .

فؤادی عند مشهودی مقیم یشاهده و عند کم لسانی [۱]

صوفی حضانه حقه براقیلمش بر جوجقدر .
صوفیلر متنافر اولدجه خیره مقرون، متصالح اولدجه خیردن بعید اولورلر . چونکه
بکدیگرلرینک قصورلرینه تنبیه، غفلتلرندن ایقاظ وارشاد خصوصلرنده بولندجه تصوفک
معناسنده داخل ؛ بالعکس فتور وکسله مبتلا اولدجه تصوفک معناسندن خارج اولورلر .
صوفی بی هیچ برشی بولاندرماز . چونکه نفسندن فانی اولمغله قلبنده نه بولانمغه، نه ده
بشقه برشیئه محل یوقدر ؛
صوفی کندیسندن صافی در .

دریای فراوان نشو دتیره بسنک - عارف که برنجد تنک آبست هنوز [۲]

صوفی ایله هرشی صافی اولور . زیرا انکه بصائر قلبه انوار لاهوتی طلوع ایدر؛ آنک
اقوال و احوالی مراقبه واحد و قیوم اولان الله ذوالجلاله دالات ایدر . صوفی بی طلب یورمز،
سبب ازعاج ایتز . چونکه محبت خدا اونی طلب و عمله سوق ایدر، وجوباً ویا ندباً اداسی
ایستیلان شیئی مطالبه آتی یورمز . صوفی جناب حقیق کندیسسی ایچون حسن اختیارینی بیلمکله
مرادینه ملایم اولمسه ده، قضایه رضادن ناشی کندیسنده اسبابک تغیر یله برانزعاج حاصل اولماز .
صوفی حتی ماسوایه، حتی نفسنه ایثار ایتمکه حقه ده آتی بشقه لرینه ایثار و ترجیح ایدر .
صوفی مطلوبه موصل اولان اسباب ولوازمی ایثار، اسباب ولوازمندن آلیقویان اشیادن .
[۱] قلب مشهودمک نزدنده مقیم اولوب مشاهده ایتمکده در . سزک یانکزده آنجق لسانم واردر .

قالوا نراك كثير الصمت قلت لهم ما طول صمتی من عی ولا خرس
انثر الدر فیمن لیس يعرفه ام انشر البز بین العمی فی غلس

یعنی سنی جوق ساکت کور یورز دیدیلر ؛ بنده آنلره شویله دیدم . بزم اوزون اوزادی به سکوتم
نه سوز سوبله مکده کی عجزمندن ، نه ده دیلسز لکمندن ناشی دکدر . اینجونی بیلمیان کیمسه نک یاننده
اینجومی صاچهیم ؟ یوقسه آخریلده کی قرا کلقده کورلر آراسنده بزمی یاهیم ؟

[۲] انکین دکن برطاش آتیمقله بولانماز . متأذی اولان عارف هنور خفیف برصودر .

اعراض ایدر، قلبه مؤثر اولانی سماعی استماع ایدر، صاحب بدایت (مبتدی) استغراقی تسکین
ایچون حادی بی (ماوال اوقویانی) دیکلر، صاحب نهایت (منتهی) حضرت تلاقیده مطمئن اولور.

مازلت اسمع حادیکم یشوقنا - حق الثقینا فلاشوق ولا حادی [۱]

صوفی نك حال صحوي حال محو نك اكلدر . چونكه رسول اکرم صلى الله عليه وسلم
افندمن حضرت تلمیله اصحاب کزینک حاللریدر .

صوفی خلعت اصطفايی اکتساییدن ذاتدر ؛ یوقسه صوف کین ذات دکلدر .

کر درویشک اولیدی تاج ایله خرقه

بزده آلردق اوتوزده ، قرقه

صوفی اسبابه اعتماد ایتمز ، اسبابه مباشرتی امره امتثال ، عبودیت اعتباریلهدر ؛ مکاندن
متره اوله رق دائم الله ایله برابردر . برآن آندن غافل دکلدر .

چه کنم با که توان گفت که او - درکنار من ومن مهجورم [۲]

صوفی اوراده دکل، وارداته مقرون اولور. چونکه اوراد واردات ایچونددر، مبتدی به
خصوصدر که اوراد سایه سنده خیری اعتیاد ایتسون، خیر ایله ملذذ اولسون، مناسجات
ایله متنع اولسون. سالک بو احواله واصل اولدیمی قلبنه حقل انشا ایتدیکی بسط، قبض
کبی برطاقم واردات ورود ایدر؛ شوقدر که آکا اعتماد ومیل ایدوب طورور قالماز، چونکه
مطلوبی آنجیق حقددر. ایشته بو واردات سبی ایله صوفی متلون اولور، بر حال اوزره
قالماز. بناء علیه صوفی ابن الوقت اولور.

صوفی بعدالعدم موجود، بعدالوجود معدوم اولماز؛ صوفی آفات شوائنک فانی
اولمسیله اوکا بدل نعمت قربت، لذت مناجات ایله مرزوق اولدیمی بونلرایله تمامیه مشغول
اولور، آرتق او آفات وعقبات عودت ایتمز؛ فیاض مطلق، کنندیسنده فانی اولان صوفیدن
انعام وافاضه ایلدیکی نعمت وفیضی سلب ایتمز؛ بویک کبی بومقامات عالییه احسان
ایتدکن صوکره، سالکده بویله بر فیضی انشا ایلدکن صوکره آنی معدوم قیلماز،
سالک الله ایله مشغول اولقله حادثات آنده تأثیر ایتمز. صوفی احوالک جریانی ایله تغیر ایتمز،
تغیر ایتسه ده تغیری اونده دوام ایتمز.

[۱] تلاق حاصل اولنجه به قدر بزی شوقه کتیره ن حادیکزی دیکر طور یرایدم. تلاق حاصل

اولونجه نه شوق قالدی، نه حادی!

[۲] نه یاهیم، کیمه سویله مک ممکندر که: دوست یم قوجاغنده در، بن ایسه اوندن مهجورم

صوفی حقدن لایح اولان شی ایله مصطلم (کندوندن کچمش) در . مستغرق فی الله در ، تعریف ربو بیت ایله مقهور ، تعرف عبودیت ایله مستورد در ، حقت تدبیر و تصرفی ایله مقهور اولمقله برابر عبودیتده دأتم در .

ایشته تصوف ، صوفیه قائلک و مخاطبک علمنه ، استعدادینه ، عملنه ، حالنه ، ذوقنه کوره متفاوت اوله رق تعریف اولنیور . بوتعریفلر لدی التحلیل اوچ درجهیه آیریه بیلیر : ۱ — کتاب وسنت ایله عمل ، ۲ — باطنی تصفیه . ۳ — معارف لدنیه . بونلرک همسی ده «حقه توجه» مدلولنده استعمال ایدیله بیلیر؛ توجهده کتاب وسنته اتباع بر شرط ضروریدر .

* * *

صوفیه تسمیه سی — صوفی تسمیه سنده مختلف معنالر نظر اعتباره آلهرق صنف ، صوف ، صفه ، صفا وصفوت کله لرندن اشتقاق جهتی وسائر جهتلر ملاحظه ایدلمش ایهده بو اسمک صوفیه یه لقب اولمسی صانیرم که دها ظاهر در .

۱ — صوفیه نک صفة مسجد رسول الله منسوب اولمسی بحسب المعنی صحیح اوله بیلیر ایهده بحسب الاشتقاق صحیح دکدر . صوفیه نک اوته دنبرو تکیه لرده ، زاویه لرده عزلت اختیار ایدوب مجاهده نفسه ملازمتلری ، عبادات و طاعاته مواظبتلری اصحاب صفه یه بکزد . بو اعتبار ایله توجه صحیح اوله بیلیر .

۲ — صوفیه نک صفادن اشتقاقی بعیددر ، شوقدر که معنا اعتباریه تمامیه موافقدر . شمدیه قدر ذکر اولنان تعریفلردن ظاهر اولدیغنه کوره صوفیه تسمیه سنده صفا جهتی نظر اعتباره آلمشدر ؛ مع مافیه « مقصد علی الاطلاق اخذ ایتمکدر . ولوکه قاعده اشتقاقه مخالف اولسون . بوباده یالکنز معنایه رعایت کافیدر » دنه بیلیر .

صوفی عالم عامل مطهر ، سالک مجتد و منور اولمقله بو اعتبار اعتبار سابقه راجحدر . صوفی نی « من آثار الاختفاء و لبس خلعة الاصطفاء فلیس هو من لبس الصوف و ادعی و لحقوق الشرع مارعی » [۱] ایله تعریف ایدن ذات صفا جهتی ایضاح ایتمش اولیور ، قال بشر بن الحارث: الصوفی « من صفی قلبه لله » [۲]

صوفیه نک صفوتدن اشتقاقی ده بویله در .

۳ — صف کلمه سنه منسوبیت ملاحظه سی ده صوفیه نک ، عالم معنی اعتباریه حقه

[۱] صوفی اختلافی اختیار ، خلعت اصطفائی اکتساب ایدن ذاتدر ؛ یوقسه صوف ، عبا کیوب صوفیلک ادعا سنده بولنان ، حقوق شرعه رعایت ایتیان کیمسه دکدر .

[۲] صوفی نک قلبنده محبة اللهدن باشقه قالماز ، ماسوادن هیچ برشی قلبنی اشغال ایتز .

متقرب اولمغه صف اولده بولونلرینه کوره بر توجیه در . بو توجیه ده بحسب المعنی موافق اولمقه برابر بحسب الاشتقاق موافق دکلدر .

عارفك قرار قيله حق هيج برمقامی یوقدر : وان الى ربك المنتهى

۴ — صوفیه بعض ادعایه کوره قبیله عربدن صوفیه بن بشرین ادب بن طایحه منسوبدر . بو قبیله اسکیدنبری مکه جوارنده ساکن اولور ایدی ، زهاد و نساك ایشته اولنره نسبت اولنور .

بو توجیه انحق نسبت واشتقاق اعتباریله طوغری اوله بیلیر ایسه ده ینه ضعیفدر . مکه جوارنده ساکن اولان بویله بر قبیله اکثر نساك وزهاد عندنده مشهور دکلدر . بالفرض نساك وزهاد بو قبیلهیه نسبت اولونمش اولسیدی صحابه زماننده نسبتی اولی اولور ایدی . بوندن بشقه صوفی کبی عالی بر اسمی قبول ایدن عرفای امت اسلامده وجودی اولیوب جاهلیتده موجود اولان بر قبیلهیه منسوب اولسنه هيج بروجهله راضی اولماز . بلکه بویله بر قبیله نك وجودندن بیله خبردار دکلدر .

۵ — صوفیه صوف ، عبا کیانلردر . چونکه صوفیه بصره دن ظهور ایتشددر . اول صوفیه رئیس اممی ، حسن بصری در . حسن بصرینك اصحابندن عبدالواحد بن زیدده رئیس صوفیه در ؛ ایلک دویره صوفیه [۱] عبدالواحدك بعض اصحابندن ظاهر اولشددر . تصوف نتیجه عمل وزهد و عبادت اولمغه بصره ده کی زهد و عبادت وخوف وسائر دیگر ممالکده یوق ایدی . کوفه ده بوئا بدل فقه زیاده ایدی . بوندن طولای « فقه کوفی و عبادت بصریه » دیش ایدی . زهد و عبادت طریقنه سلوک ایده نلر صوف کیرلر ایدی . منقول اولدینه کوره محمد بن سیرین بر قومك ، حضرت عیسی علیه السلامه مشابه اولمق ایچون صوف کیمکی ترجیح ایتدکارینی ایشتمش ؛ اکا مخالفت ایدرك « بزم پیغمبر مزه بوق وسائر کیر ایدی ، انك طریق بزدها سوکیلی در » دیش ایدی

بو باده منقول اولان حکایات بوتون بصره عبادتی ایضاح ایدر « قرآن مبین ایشتمکله ترك جان ایدنلر ، بایلانلرده بصره ده کورلمش ایدی . بصره قاضیسی زرارة بن اوفی صلاه فجرده « فاذا نقر فی الناقور » [۲] آیت کریمه سنی او قونجه کندندن کچدی ؛ برطاقلری استماع قرآن ائناسنده صبیحه ایدرلر ایدی . بو حال صحابه ده مشهود اولماقده او وقتلر

[۱] دویره دارک تصغیری در ، صوفیه یه مخصوص اولان اولمغه حق ، جرمه جك ، زاویه ديك اوله جقدر .

[۲] « نفخ فی الصور » دیمکدر .

بر حیات اولان صحابه، بعض تابعین بوحالی خوش کور مامش لر ایدی . اسماء بنت ابی بکر ، عبدالله ابن زبیر کی صحابه ، محمد بن سیرین و سائر کبی تابعین بوحالی انکار ایدن لر دن ایدی . چونکه بوحالی صحابه دن معروف اولان طریقه مخالف کور یور لر ایدی .

صوف زی اولیاء شعار صالحین ایدی . یو کدن معمول لباسک اکتسابی معتاد اولمش ایدی . آنجق طریقلری صوف کیمکله مقید دکل ایدی . صوفیه نك صوف اکتسابی اختیصاصلری یوق ایدی ، صوف کیمک صوفیه یه واجب دکل ایدی . صوفیه نك حالی سیران و طیران آره سنده در . صوفیه بر حالدن دیگر حاله انتقال ؛ عالیدن اعلا یه ارتقا ایدر لر . انلری بروصف تقید ایتمز ؛ علم و حال قبولری دائم آنلره کشاده در . باطنلری معدن حقایق ، جمع معارف در . ذوق و وجدانلری متنوع اولان صوفیه نك کندی لرینه مخصوص اولان ذوق و حاللریله تلیق اولونملری معتذر اولمقله اکتسابی ایدکلری لباسه نسبت اولونمش لر ایدی . لباس صوفیه نسبتلری ظاهر حاله نسبتله ایدی . تقمص قیص کیمک دیمک اولدینی کی تصوف ده صوف کیمک دیمک ایدی . صوفیه نك لباس صوفیه نسبتلرنده نفسک ارزوسی اولان لباس فاخری ترک ، حب دنیادن اعراض معناسی مندمچ ایدی .

بونکله برابر خلقه تجمل اظهاری جائز در . تعرف شرحی حسن التصرفده بیان اولندیغنه کوره اهل بیت نیدن جعفر الصادق اهل بیتک کیدیکی البسه یه مخالف دیگر بر لباس اکتسابی ایتمز ، صور آنلره « هذا للحق و هذا للخلق » دیمش ایدی . حکم امر غالبه متوجه اولمقله صوفیه نك ، البسه فاخریه میل ایدن اهل هوا و هوسه مخالفتله یو کدن معمول اولان جامه تقوایی اختیارلری غالب بولمقله صوف اکتسابسندن طولایی صوفیه دینسی موجه کورینور . نته کیم بعض محققین متأخرین بو وجهی اختیار ایتشلر در .

صوفیه احکاب صفیه نسبت اولنسه « صفی » ، صف اوله نسبت اولنسه « صفی » ، صفیه نسبت اولنسه « صفوی » ، « الصفوة من خلق الله » دن مشتق اولیدی « صفوی » دینش اوله جقدی . صفوی و یا خود صفوی نك ثقیل کورلمسینه مبنی صوفی دینسی پک بعید ایدی .

صوفیه یه غرا ، سیاحین ، فقراء ، جوعیه کی نام ویرمه لری صوف کیملر دن طولایی بو نامی آلدقلرینه بیوک بر اماره ایدی :

۱ — زخازف دنیایی ترک ایله او طاندن خروج ایتلمرینه ، اخوانی مهجور قیلملرینه

مبنی « غرباء » تسمیه اولنیور : ظوبی للغرباء — غریبلره نه موطلو !

۲ — سیاحت و سفر ایتملری چوق اولسنه بناءً «سیاحین» ده دنیور :

بلاد الله واسعة الفضاء ✕ ورزق الله في الدنيا فسيح

فقل للقاعدین علی هوان ✕ اذا ضاقت بكم ارض فسيحو [۱]

۳ — بادیه لرده ، صحرالرده ، بیابانده سیاحتلرینه ، لدی الحاجه مغاره لرده مأوی ایدیتملرینه مبنی ، خراسان اهلایسی «شکفته» [۲] دیورلر. صوفیه نك مغاره لرده اختیارلرنده سیدالزاهدین علیه الصلاة والسلام افندمن حضر تریله یار غارلری حضرت صدیق اکبرک مکّه مکرمه دن مدینه منوره یه وقوع بولان هجرت زماننده غار شریفی مأوی بیورملری ، اصحاب کهفک حلالرینی نمونه امتثال ایتملری ده مند مجدر .

۴ — قلت طعاملرینه مبنی ، و قتيله اهل شام «جوعیه» دیشلر ایدی .

۵ — مال و مناله ، املاکه عدم رغبتلرندن طولانی «فقراء» ده دینیر . نته کیم بعضیلری «الصوفی لایمک و لایمک» [۳] دیش ایدی .

اصحاب صغه غرباء ، فقراء ، مهاجرین ایدی ، آج ایدی ، لباسلری ده صوف ایدی . صوفیه نك صفتلری ، لباسلری اصحاب صغه نك صفتلری ، لباسلری کبی ایدی . حسن التصرفده بیان اولندیغنه کوره صوفیه اعمالده ، اخلاقده ، احوالده اصحاب صغه کبی بولنمسلر بیله ، انلرک الله ایتدکیری غاییه واصل اولمسلر بیله انلر بکزه دکلرندن دولانی «صوفیه» صفیه . ناملرینی آلمش ایدی . صوفیه بی صفوته ، صف اوله نسبت ایدنلر صوفیه نك اسرار و باطلرندن خبر و بیورلردی . چونکه زخارف دیادن اعراض ایدنلرک سری مصفی ، قلبی منور اولور . شهوت دنیا قات قات ظلمات اولوب اندن خروج نوره دخول ایتنه نك مظنه سیدر . قلبک ، معارف الهیه نك فیضنه قابلیتی اولمغه ارتق معارف الهیه انواری قلبده منجلی ، اسراری آندّه منکشف اولور . قلبه هر نه زمان نور داخل اولور ایسه قلب منشرح اولور .

صوفیه نك قبلری منور اولمقله کنندیلرینه «نوریه» ده تسمیه اولونمش ایدی . قلبک

[۱] جناب حنک بلده لرینک ساحه سی کنیشدر ؛ دنیاده رزق باری ده اونسبتده کنیشدر .

ذلت و حقارت ایله اوتورانلره دی که : بریر سکا طارلاشدیمی هان سیاحت ایت .

[۲] شکفت اولبله لساننده مغاره دیمکدر .

[۳] صوفی مالکده اولماز ، ملوکده اولماز . چونکه صوفی جناب حنک عبد عبودیتی در ،

بو عبودیتدن افتراقی متصور دکدر . عبد مالک اولماز . بونک کبی ماسوایه نسبتله حر مطلقدر . آنک

مالکی آنجی مالک حقیقی اولان جناب حقدر .

استناده سی جوارح استناده سی منقضى اولمغه علیه الصلاة والسلام افندمن قلبك صلاحی عمده قلمشدر .

بو صفت ایله موصوف اولانلر قلبلری مطهر، صدرلری منور، سرلری مصفی اولانلر شبه یوق که صف اولده بولنورلر . صوفیه ده صفا، صفوت، صف، صفة، صوف کی معانی نک کافه سی اجتماع ایش اولمقه بو کی اعتبارانک هسی صحیح در؛ صوفی ده صفا اوزره صوف کیدن دات دیمک اولور .

ابوالفتح البستی صوفیه نک صوفدن اشتقاقی خوش کورمیور :

تنازع الناس فی الصوفی واختلفوا × فیہ وظنوه مشتقا من الصوف [۱]

ولست امنح هذا الاسم غیر فی × صافی فصوفی [۲] حتی لقب الصوفی

برطاقم ذواتک « صوفی کلمه سی یونانجه (سوفوس) لغتندن معرب در؛ صوفیه حقیقت اسلامیہ تی تحری ایدن عقلا معنانه در؛ کتب یونانیہ نک عربجهیه ترجمه ونقلندن، فلسفه لفظنک لغت عربیهیه دخولندن صوکره صوفیه اسمی طائش، صوفیه علومى ظاهر اولمشدر « سوزلری طوغری دکدر . چونکه زهاد طریقه سلوک ایدن ذواتک صوفیه اسمیه اشتهارلری کتب یونانیہ نک ترجمه سی شایع، فلسفه نک منتشر اولسندن اولایدی . ۱۳۱ تاریخنده وفات ایدن مالک بن دینار، ۱۶۱ تاریخنده وفات ایدن ابراهیم بن ادهم، ۱۳۵ تاریخنده وفات ایدن رابعة العدویه، خراسانده اک اولعلم احوال وطریقت صوفیه حقهده سوز سویلوب ۱۵۳ تاریخنده وفات ایدن شقیق باخی، ۱۷۸ تاریخنده وفات ایدن فضیل بن عیاض، قشیری وسائر مؤلفینک سلف صوفیه تی تعداد ایتدکلری اناده ذکر ایتدکلری ذوات عالیہ صوفیه اسمیه ملقب اولمشلر ایدی .

نفعاتک بیانیه کوره اک اولصوفی اسمیه یاد اولنان ذات ابوهاشم ایدی که بوذاتده اودواته معاصر ایدی . صوفیه اسمی لسان یونانندن مأخوذ اولمش اولیدی آنجق ادعای سابق وجهله کتب یونانیہ نک ترجمه سندن، فلسفه لفظنک شیوعندن صوکره اوله بیله جک ایدی . نیچون صوفیهیه فلاسفه دینیور؟ مادام که صوفیه نکده اثرلرنده، قوللرنده بحث فلسفی واردر؟ نهیه فلاسفهیه صوفیه دینامشدر . مادام که فلاسفه نک اثرلرنده، قوللرنده بحث

[۱] خلق صوفی اسمنده نزاع، اختلافه دوشدی، آنی صوفدن مشتق صاندی؛ بن بواسمی بکسیمیورم، شوقدر که او یکیت مصافی «محب خالص» اولدی اکاده مصافاة اولندی، تا که صوفی لقبی آلدی .

[۲] فصوفی علی زنة عوفی ای عافاه الله فعوفی وکوفی ای کافاه الله وجوزی ای جازاه الله . کافی التعریف .

فلسفی واردر. اسلامده حکمت و فلسفه ايله اشتغال ايدنلرک اقدمی اولان یعقوب بن اسحق الکنندی به نیچون فیلسوف العرب دنیلیدی ده صوفی العرب دیندی ؟ صوفیه اسمی، فلسفه معروف، مأخذی معلوم اولدقدن صوکره ظهور ایتیش ایسه، نهیه برچوقلرینه مبهم قالیورده درلو درلو وجهلر کوستریلیور ؟

صوفیه طریق ايله فلاسفه طریق تحلیل اولنور ایسه کوریلیرکه اصل طریقت صوفیه طریقت فلسفیه دن اوزاقدیر ، فلاسفه یی الک زیاده انکار ایدن صوفیه در .

خلاصه صوفیه نك جوغی صوف کیدکلرندن بونام آنلره ویرلمشدر . لباس صوفک لباس انبیا اولدینی معروفدر، علیه الصلاة والسلام افندمزك بيله صوف کیدکلری مرویدر. صالحاء زهاد، عباد دائم صوف کیررلرایدی. ترك زینته دلالت ایدن صوف صالحا وزهاد ونساکه مناسب بر طرز تلبس ایدی . امام الصوفیه حسن بصری حضرتلری اهل بدردن صوف کیان یتیش کشیه راست کلدیکنی نقل ایدیور . صوفیه یی صوف کیمکه نسبت ایتك تواضعه الیق واقیریدر . مشارالیه دن « طواف اثناسنده بر صوفی کوردم ، اکا بر آز پاره ویردم ، قبول ایتدی . بنم درت دافقم [۱] واردر ، بنده کی بکا یتیر جوابی ویردی » سوزی منقولدر .

سفیان ثوریدن روایت اولتان « ابوهاشم الصوفی اولمسیدی دقیق ربانی بیلمز ایدم ، سوزی ده حسن بصیردن منقول اولان سوزی تأییدایدر . بناءً علیه صوفیه اسمك قدیماء، هر حالده کتب یونانیه نك عربجه یه منقول ، « صوفیا » کلمه سنك عربلرجه معروف اولمسندن اول ، ایکی یوز تاریخندن اول اهل اسلام آرمنده ، عباد وزهاد اراسنده معروف ایدی ، فقط تعمم واشتهاری قرون ثلثه دن صوکره ایدی ، مع مافیه هر صوف کیه نه صوفی دینه میه جکی کی هر صوفی نك صوف کیمه سی لازم کلز . عارف شیرازی شیخ سعدی نك دیدیکی کی درویشلرک طریقی ذکر وشکردر ، خدمت و طاعتدر ، ایثار و قناعتدر ، نوحیه ، توکلدر ، تسلیم و تحمیلدر ، بوصفتلر ايله موصوف اولان ذات حقیقی درویشدر ، ایسترسه قفتان کیسون . فقط هواپرست ، هوس باز ، بی نماز ، بند شهوت ، خواب غفات ايله دمکذار اولان ، او کته کلانی بیان ، دیلنه کلانی سویلیان کیمسه درویش دکلدیر ؛ ایسترسه صوف ، عبا کیسون .

[۱] دائق صاحب وزننده اولوب سدس درهمه اطلاق اولنور . دنك کلمه سنك عربجه سی

دلقت بجه کار رآبد و تسبیح و مرقع × خودر از عملهای نکوهیده بری دار
حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست × درویش صفت باش و کلاه تتری دار [۱]
سعدی

زاهدی در پلاس پوشی نیست

زاهد پاك پاش واطلس پوش

ترك دنيا و شهوتست و هوس

پارسایی نه ترك جامه و پس [۲]

حضرت قدس ترانیدست نظر در لباس × خواه منقش پرند خواه مرقع عبا
شستین قالب اگر قلب زدا آمدی × مردم آبی شدی پیش رواقصیا [۳]
فیضی هندی

از میری

اسماعیل حق

[۱] فقرا خرقه سی، تسبیح، کسوه نه ایشکه یارار، کندوکی افعال قبیحه دن پاك طوت. درویشلر
کبی کلاه برکی (قوزی در یسندن کلاه) کیمک لازم دکل، درویش خربلی اولده شاهانه کلاه کی.
[۲] زاهدلك اسکی پوشکی کیمک ایله دکدر کرچکدن زاهد اولده اطللس کی.
صوفیلق دنیایی، شهوتی، هوا و هوسی ترك ایتمکدر مجرد لباس فاخری ترك ایتمک دکدر.
[۳] الهی حضرت قدسک لباسه نظر ایتمز، ایستر منقش قاش اولسون، ایستر مالی عبا اولسون؛
قالی ییقامق ایله قلب مصفی اولسیدی انسان ماء (دکز آدمی) اسفیانک مقتداسی اولورایدی.